

האם חווייתו החשובה ביותר שימשה רק תחליף

האם חווייתו החשובה ביותר שימשה תמיד רק תחליף למשהו פשוט וראשוני, הועמדה באומץ, המעורב כבר מתחילתו ביותר מאבק יאוש, השא- לה הקובעת, שחלה על כל הרף-עין מבודד ועצוב, וזהר לבדו כנטף עינבר סמיך בלב האפלה. האם רק כמיהה פשוטה וראשונית חיפשה לה מסווה עדין ולא-נתפש באור- ירירותו, זכר לממשות אחרת, רקע תלומי זנוח והזיות תשוקה ולגעגועי הגוף לרחוק פעם גם הוא, שטוף אור ומתבדר ברות, מתמתח ונינות, בחלב, בושם ושמש? הגע- גוע, שלא בא על סיפוקו, התחפש ככמיהה אחרת ועייפות מאחרות זו הסתוותה שוב כגעגוע. החווייה החשובה ביותר נבעה ממקורות ברורים מדי של הזיות תשוקה וכות, חג פרוע של מאוויים משועבדים, החולמים להתחפש כאדונים בשריון קשקשים, קסדת כסף ונוצה אדומה. קירות העומס הכבד, סגורו עכשיו מכל צד וכלאו אותו בחלל ריק של עוגמה עזובה ואטומה, לא ניתנו יותר לתירוצו או לשיפוצ. ההרגשה הרעה היתה עתה מוחשית עד כדי מישוש בידים. דבר לא קרה לו ברצף אבוד של תשוקות מתוקות והזיות ריפיון. גם מבטי הערצה ממושכים וחודרים ביותר, שנעצו בו עיניים שחורות, תומות וירוקות, לא יכלו לבוא במקום תנועה חופשית ברצף תשוקות מתוקות והתמתחויות רוניות של כות. עתה פג תוקף חיזורי ההערצה, שהפצירו בו בשעות הדחוסות והצבעוניות ביותר של היממה, בעת עיסוקי עמל רבגוני ושוקק בעיניי ציבור ולוחות שח, מלאכת קראמיקה בפסיפס חימר ופינוח מגילות גנוזות, סמוך תמיד למערכת ביתית איתנה, המרוכזת כברית סביב חום האח המשפחתית, הדולקת בלהבות גלויות ואמיצות ומקרינה קרני תמימות, אמונת אומן פרטית ומתמסרת, געגוע לב ילדותי, המצטנע ומסתפק במועט, כגון קניות מפתיעות של ממתקים בניירות זהב וכסף.

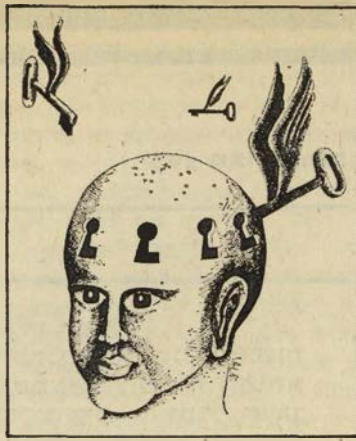
מבטי הערצה, שהפצירו בו על רקע חלום אבוד של יממה צבעונית ודחוסה, התאבנו והתקשו עכשיו, וגוגיתיים וקרים, שעה שניתנה להם היכולת הממשית לשכנע ולרתק, להיצמד ולפצוע. דווקא לאחר פיגוי המיכשולים בשתררה סביבו דממה נדהמת וחסרת ישע, אם לא לומר דומיה עוינת, כאילו לא ידעו מה לעשות בו עתה שעה שהתייצב חופשי ונטול כבלים, מוכן כולו למשהו מידי בחוסר-נעימות נרתע. המפגש פנים אל פנים עם מבטי הערצה היה מאכזב לגבי שני הצדדים. הקסם הגלוי והבלתי-נתפש, שהילכו עליהם פניו ויכולתו הקאמרית לרמוז תמיד על מקורות כוח, לא סייע לו לבוא במגע, פנים אל פנים, דרך רובד הסתמיות ולהציב בבירור את חווייתו כמקור של כוח. שעה שהפצירו ממנו לדברים בלתי-רגילים בהחלט, או לפחות לזוהר רחוק של כוכב צעיר, חלם רק, למעשה, להיות מעוגן. בביטחון, נעול נעלי בית, חבוש מצנפת-לבד חמה, ומוקף שלושה קירות ספרים, בעוד פניו אל המבוא. אבל שעה שהיה מעוגן בביטחון, נעול נעלי בית, חבוש מצנפת-לבד חמה ומוקף שלושה קירות ספרים, נהרו פניו אל המבוא, מתוך ציפיה לדברים בלתי-רגילים בהחלט, במאמץ מתוח להקריין סביב הילת-גירוי מעונגת, וזהר מוחשי של כוכב צעיר. האומץ לזוהר על המשחק הכפול בא לו מאוחר מדי; ושוב אי-אפשר לדעת אם נבע מחוסר רצון או מחוסר יכולת לתרגם את סגולתו האמיתית לשפת הכוח שעה שיעצוב האישיות, גם כן, באספקט זה של מגע הערצה כמעט גופני. מבחינת המסגרת אולי לא כאן המקום לדיון חוזר על תואם סרוני. אבל גם על פי ברק אינטואיציה ברור, שברגע קביעה תוכנית נכונה אין ערך רב למניעת הופעות איזה או של. אולי ההיפך: נודע להם אז אפילו איזה קסם של סירבול, כעין שתיית-תה נלהבת במיקטורנים קרועים, המלווה חן של שיג-ושיח ליטראטי נלהב; שיחה בטלה ואיטית של תלמידי חכמים דלים, הנוגסים לחם עם גבינה ושוטפים אותו ביין זול או מים, מתוך אשליית בירור נוקב, ניתוחת של ריעות מהורהרת, בלב איומי שואה. רק העובדה, שה- קביעה התוכנית עצמה היתה, כמוכן, גם פרי הכרת עצבים רבים כל כך, החזירה במקצת על כנו שיווי-משקל מופר. כדי לחיות באווירת הערצה כמעט גופנית נדרשו מצידו שוב ושוב ג'סטות של ביטחון שלם, מחווים חוזרים על עצמם של פיתוי וקסם, הפגנות גמישות ותקיפות של כוח.

(1963)

ואריאציה גימנאזיסטית

עשה שהגיע לידו צו הגיוס ונמסר לו בכדי שלית, היה שוב בלתי-מוכן לחלוטין. כל תימרוני הדרי- כות החזרות הכלליות על המימיקה המסוערת של יום להדי"ם הקדוש הכוזבו לגמרי מול פיסת- הגייר הלבנה, הרועדת בידו בחושך. אם מותר למשול משל, לא רק החילות הרגילים שעמדו לרשותו, אלא אפילו שתיים-

שלוש ואריאציות אלו, המוגדרות ע"י המחבר כ"קטעים מרף נושן של ראשית שנות-השישים", רואות כאן אור לראשונה.

עשרה הדיוויזיות המובחרות של חיל-הגווארדיה המיוחד, שהושאר תמיד לצידו, רחוק מאש הקרבות של המישורים המתאבכים, מצפה להיות מוטל לקרב ביום להדי"ם הקדוש, נתפורו לכל עבר. רק הוא לבדו, מצביא מובס ומוקיני, נותר להשיב על השאלות שנשאלו ביום הגיוס; רק עליו הוטל לנסוע לבדו, משולל כל סימני דרגה, בלבוש חאקי פשוט לבסיס הטירונים. צו הגיוס מצא אותו נטול כושר ורועד באפילה. הרי בבסיס הטירונים לא ביקשו ממנו מאומה ופקדו עליו רק להתייצב; עצם שיגור צו-הגיוס היה לו לכבוד גדול. עגום ועצוב ניסה להיזכר במה יוכל להתגדר בבסיס הטירונים, אבל לא מצא שריד ישועה. חייל אל-מוני, מנוער וריק מכול, יתייצב מחר השכם בבוקר בפתח השער. אפשר היה, כמוכן, לנסות במבוכה לדחוס כמה ספרי איסטראטגיה בתוך תרמיל-הצד הצהוב. אבל כמה נלעג היה מוכרח להיראות מחווה כזה. בעיניים דומעות וביד רועדת ניסה לפחות לארוז כמה תקצירים פרטיים לגמרי של לוגיסטיקה, שעידד אותם למען עצמו בשעות-הלילה הבחורות ביותר. אבל הניירות נשרו ארצה, מקומטים ורוחים. האם פירוש הדבר היה, שלא הסתמן שום קשר בין צו הגיוס ובין תורות-הלחימה הפרטיות שלו? אבל אם כך, מדוע הוזמן בכלל. האם לא הוזמן אפילו כטירון על סמך התמחותו הפרטית והצנועה, שגם בכל קיטועה לא היתה נטולת משקל? הרי היו שטענו, כי לא נעדר ממנו כושר לוגיסטי מסוים. לעיתים הושמעו אפילו טענות מחני-פות, שהיו לו כמה הישגים. איך ניצב עתה כטירון נזוף עם פיסת נייר של פקודה ביד. זה היה הסוף, שיער. צו הגיוס ביטל את כל חוכמתו הקדמת. מבעד לזכוכית האפלה, שאליה נלחץ מצחו, ניגרו דימעותיו, המעורבבות בליכלוך הזיעה והליפסטיק, על הבאלטות המרובעות והקרות של הרצפה. שעה שיצא מביתו בשש בבוקר, לבוש חאקי ונושא תרמיל, שהיו בו רק כמה פרוסות לחם בתמאה, ועלה על קו האוטובוס הרגיל, בער צו הגיוס, המקופל תחת החולצה, כאות מיכווה בבשר השרוף, ככוכב חרות באש ושותת דם, שעה ששילם לכרטיסן, תפס את מקומו על הספסל ועיין בעיתון בוקר בין שאר הנוסעים.

שעה שהגיע לידו לבסוף צו הגיוס ונמסר לו בידי שלית, היה שוב בלתי-מוכן לחלוטין. כל תימרוני הדריכות והחזרות הכלליות על המימיקה המסוערת של יום להדי"ם הקדוש הכוזבו לגמרי מול פיסת-הגייר הלבנה, הרועדת בידו בחור-שך. לא רק החילות הרגילים שעמדו לרשותו, אלא אפילו שתיים-עשרה הדיוויזיות המובחרות של חיל-הגווארדיה המיוחד, שהושאר תמיד לצידו, רחוק מאש הקרבות של המישורים המתאבכים, מצפה להיות מוטל לקרב ביום להדי"ם הקדוש, נתפורו לכל עבר. רק הוא לבדו, מצביא מובס ומוקיני, נותר להשיב על השאלות שנשאלו ביום הגיוס; רק עליו הוטל לנסוע לבדו, משולל כל סימני דרגה, בלבוש אורחי פשוט, לפשיטת התבלה הסופית. צו הגיוס מצא אותו נטול כושר ורועד באפילה. הרי במיצע התבלה תבעו ממנו את כל יכולתו, שלא הופעלה זה עידן-ועידנים, ואולי משתכחה כליל; לא תכלו ממנו דבר חוץ מכל יכולתו, התעניינו באמת אדיר-ק בכל יכולתו. עצם שיגור צו-הגיוס היה לו לכבוד גדול. עגום ועצוב ניסה להיזכר במה יוכל להועיל ביותר בפשיטה הגדולה; אבל לא מצא שריד ישועה. לוחם-מחותר אלמוני, מנוער וריק מכול, יתייצב מחר השכם בבוקר לחפות על נסיגת חבריו ליד מיפקדת האויב. האם יוטל עליו-לרוץ תחת מטר כדורים ולפרוץ פנימה במהירותו האופיינית, שאל את עצמו פעם אחר פעם. שעה שעצם את עיניו רץ כבר בויגזים קצרים עם חומר הנפץ לעבר שער המתכת הגדול, בעת שהצלפים המופתעים ירו בו מכמה צדדים והצוותים על הגגות ניסו לשווא לגרור בבת אחת את מכונות הירייה ולהטותן כלפיו בזווית הנכר-נה. בריצה לולינינית ומהירה לא היה דומה לו בצד זה של הנהר, חשב פתאום שעה שעבר בויגוק את עשרת המטרים האחרונים. שנים רבות מאוד לא היה שום ערך ליכולתו לרוץ ריצה לולינינית, מהר יותר מכל אדם אחר בצד זה של הנהר. אבל עכשיו נזכרו בו ושלחו לו צו גיוס, חשב בחיך שעה שגופו, עמוס חומר הנפץ, התנגש בשער. בחור-רה, בחדרו, אחז את גופו רעד-החולשה הרגיל. אפשר היה, כמוכן, לנסות משהו במבוכה, לדחוס כמה ספרי איסטראטגיה מתחת לבד הזיאקט האפור. בעיניים דומעות וביד רועדת ניסה לפחות לארוז כמה תקצירים פרטיים לגמרי של לר-גיטיקה, שעידד אותם למען עצמו בשעות-הלילה הבחורות ביותר. הניירות שקופלו והושמו בכיס השמאלי, ליד דופק הלב, נסכו בו קצת ביטחון. האם פירוש הדבר היה, שגיכר קשר ממשי בין צו הגיוס ובין תורות-הלחימה הפרטיות שלו? אבל אם כך, מדוע לא הוזמן מקודם, שעה שכושר-הלחימה שלו היה בשיאו. מדוע הוזמן עתה, שעה שכבר הואט סיבובו של כל גלגל הרפלקסים אלו. מה שעשה בשנת '56 לא יוכל לעשות כבר לעולם: חוץ מאשר בתקופה

של חסד, שעה שכוח שאינו כוחו ידריך את תנועותיו ואת קפיצות-האינטואיציה הגדולות שלו בימי-חג ספורים. שעה שיצא מביתו בשש בבוקר, לבוש אפור ונושא תיק, שהיו בו רק הרימונים, בער צו הגיוס, המקופל תחת החולצה, כאות מיכווה בבשר השרוף, ככוכב חרות בעור ושותת דם, בעת ששילם לכרטיסן, תפס את מקומו על הספסל ועיין בעיתון בוקר בין שאר הנוסעים.

אמונת הליבישה העיקבית של מדי הקרב שלו, גם לפני שהתקבל צו הגיוס, תחת חליפתו האזרחית, היתה סגולתו העיקרית. במידה מסויימת הוא היה פשוט מומחה טכני לביצוע ממשי של מחווים אבסורדיים מעין אלה, שלא נודעה להם משמעות אמיתית: לבישה גרוטסקית בסתר של מדים מרופטים ובלויים. גם אחרי שהתקבל צו גיוס לא ידע מה לעשות עם עצמו ובאיזה נשק להתאמן; מה עוד היה יכול לעשות לפני קבלתו. כל זכותו נבעה רק מכושר מקרי, מיכולתו ללבוש באורח אנאכרוניסטי ועצל את מדי הקרב מתחת לחליפה האזרחית, בלי שהיא תיפול ארצה ותציג אותו בכל גיחוכו. כל יכולתו נבעה רק מכושר מקרי, מנטייתו ללבוש את מדי הקרב מתחת לחליפה האזרחית, בלי שיוצגו ככלי ריק ויהיו ללבנים מלוכלכים וצואים, שלשווא ניסה לנופף בהם כבדגל מתוך אינטימיות מכוערת. חדפעמיותו נבעה מיכולתו לא לבקש זכות לעצמו בגלל קיום סימולטאני של מדי קרב וחליפה אזרחית מעליהם, לא לראות הכרח במצב דומשמעני שנכפה עליו; זו היתה רק עת פשרה, שנכפתה עליו מגבוה, בהתאם למיגבלותיו הפנימיות ביותר. אבל, למעשה, כבר היה מוכן להתפרצות הגואלת קדימה, שעה שבגדי האזרח יישרו ממנו, והוא יסתער קדימה, עטוי מדי-הקרב הפרטיים שלו, או יחתר בחוויית אורח, יתנהל שפי, בודק את הזמן בשעון הזהב, וישכח את חלום המדים המזוירים תחת החליפה. עליו היה לזכור, שרק מצב רגעי נכפה עליו בין הדימדומים, שעה שמה שייצגו הדברים השונים נפרד יותר ויותר ממנו עצמו, שושאר חפץ צף במים הנעימים והפושרים ומתנהג כגוף, צף וחיזור ומתנהג כגוף, מגיב על מערכת הגירויים החיצוניים בתנועות פנימיות בתוך המערכת ומתנהג כגוף.

(1962)

עכשיו לא נזקק כלל לניסיון

עכשיו לא נזקק כלל לניסיון נואש לשמור על ראציונאליות בפכים קטנים. גם בעל כורחו נת-קיים בו ניתוק בין התחום הגדול של המאקרו-קוסמוס האישי שלו ובין תחום הפכים הקטנים. הפכים הקטנים לא היו פעולות שיגרתיות ומוכניות של חיי יום יום, אלא סידרת פעולות מלאות משמעות ועזרה, שהיתה כהרגל, וכבר נאמר על כך במקום אחר: אבל כל הרגליו נתקיימו כערכם, בהחלט כערכם. כעקרת בית, שהמשיכה לצחצח את הכלים והכיוור לאחר שהפצצה חשפה את הבית, ומירקה את ידית הדלת, שלא הובילה לשום מקום, המשיך לשמור על סדר ועל תמימות המערכת הסגורה והמשופצת: נדר מבהיק מעוגג על פני החדרים הפנימיים, טרוד בשיפשוף קדחתני ונלהב של כפות הידים, מטיל ותופש לתומו באוויר כדור כחול קטן. מי שליקק בעונג אגוזים מלוחים, עיין במילון לאטיני, מיין את מדפי ספריו ויישר שוב את שניצי השטיח, יכול היה לוותר על עמידה מפולשת וחשופה כלפי הרוח. שמירת הראציונאליות בפכים קטנים במיקרוקוסמוס האישי העניקה כל הזמן פניות חסד שונות בלב השואה. אמנם לא מכך צמחה היכולת להמריא ולהתהפך מאושר באוויר השקוף והגבוה. אך בשטח המת שבלב הסערה, בפניות הפכים הקטנים, במחבואי חסד בין הריטים ישנים וקרנה שמש על שטיח דהה, היה ניתן למצוא שוב את מקורות החיבור, שרימו עליהם אסטרולאביום המפה הלילית של הכוכבים. שם, במפה הישנה והמרשרשת של השמיים, ניתן לגלות את חיצו הכיוון, המצוירים בגיר של בית-ספר, עם כתובת מפורשת: בוא אחריי, שומה עליי, לבוא פוגשך, בשפל הגיא: לא כגעגועיך, בערפילי. אילו רק היה ניתן לנהל את ההתקפה הגדולה תוך העמדת פנים מוחלטת של שקיעה בפכים קטנים, עד כדי ראיית ההתקפה הגדולה כתדמית גמורה דווקא ברגע המכה הסופית שאין אחריה; אם אפשר היה לשקוע בפכים הקטנים תוך העמדת פנים מוחלטת של גיהול התקפה גדולה עד כדי ראיית הפכים הקטנים כתדמית גמורה דווקא ברגע ויתור סופי שאין אחריו: היה שוב יכול לבחור בין השניים מתוך חירות גמורה של סטודנט לתיאולוגיה בחופשה. והרי זה מה שהיה בעצם למרות תכונות שונות, שראו בו אלה או אחרים, פה או שם: היה רק סטודנט לתיאולוגיה בחופשה, שחידש כמה חידושים מתוך אינרציה נטולת היגיון. ההכרה, שלא יוכלו לגזול ממנו את היותו סטודנט לתיאולוגיה בחופשה לא בשעת מישגל (כלומר לא בשעת שכיבה עם נשים - אף פעם לא חשב על כך כעל "מישגל" - מלה גועלית מבית-מרקחת, ובמחשבה שניה העושה אפילו עוול לנעימותו המובהקת של בית-מרקחת) ולא בשעת הפצצה או הצגה יומית, מילאה את עיניו דמעות. אבל באמת הסטודנטים לתיאולוגיה היו מאז ומתמיד סנטימנטאליים, ומה עוד חניך כמוהו שנדד בקיץ על פני האחו והרחיק ללכת עד הנחל, עץ הצפצפה ובקעת הירח שליד מחנה הטילים והרי-סות העיר. על פני כוכב אחר חזרו הסמלים ונשנו בתואם גיאומטרי, זימזם לעצמו אמת תמוהה, שהוכחה לא פעם. כל זה הינה חניך לתיאולוגיה, ששקע בפכים קטנים, וזכר רק בעימעום שהוא חניך לתיאולוגיה ששקע בפכים קטנים, שעה שזימזום הדבורים באחו ורעש ההמראה הזכירו לו שוב את היותו נתון בחלום מעבר מורכב.

3 ואריאציות

→ 7

בדוגו בשירת אל-מהג'ר הערבית-אמריקאית, שהיא, כאמור, העמקה חוזרת של כל פרק קטן הביאה לאסונות תכופים של אובדן כוח הראיה. מספר החלוקות הקטנות נטה להת- רבות כאמבות; כמעט כל תא שאף לעמוד ברשות עצמו ולזכות במידת חשיבות מעבר לכל יחס סביר ויציב. הרי אפשר היה להתחיל את הפיתוח של השיטה הקדושה כמעט מכל תא ומכל חלוקת תא. הרי השיטה הקדושה לא היתה כבניין יציב, אלא כמעגלים, מעגלים קונצנטריים של תאים, שעברו ביניהם זרמים וחילופים של רעדי משיכה ודחייה רבים מדי. בתנאים אלה קבעה התעמקות תיאורטית נכונה בהרכב החלבונים של כל תא ולא הכיוון. אבל הבנת הכרח זה יצרה מאליה סכנות גיפוח כוזב של התגובות הכימיות הקטנות: לעסוק בהרכב חלבונים של כל תא ולא לשקוע בתגובות הכימיות הקטנות, התקשה החניך הנבוך יותר מכל תפקיד אחר. הרי זה היה התפקיד המעשי, שהוטל עליו עוד באקדמיה. רבים חשבו, שאין התאמה לתפקידים כאלה מחוץ למשטר המחשבה הנוקשה של האקדמיה. אבל חלקו לא היה בנחלתם. האם התרגילים צמחו מוודאות היד המכוונת? 'לא. הם לא צמחו רק מוודאות היד המכוונת'. אבל ממה הם צמחו, אילו הוגד ממה הם צמחו? 'מאי-וודאות החלל הרך והגדול, שאתה שוקע בו, מזמר ומרחף בו. העמקת הפרקים הקטנים היתה בכל-זאת הכרחית יותר מתמיד. חזרה עקשנית לנושא של העמקת הפרקים הקטנים היתה הדגמה לאפשרויות העמקה של כל פרק קטן, אפשר היה להעיר בנימה סאטירית כלפי חוץ. בכל פרק קטן ריצדו האפשרויות כצלליות וכתמים שחורים ואדומים מתחת לעפ- עפיים. בכל ריצוד יכול להשתקף הצל הגדול והכבד של העניין עצמו, סובסטאנץ מלוכסן ויגע, או לפחות צללית של תרגיל מעשי קטן. חוץ מזה, תלוי ומרחף בין מים למים, יכול החניך להחזיק את עצמו בשיווי משקל רופף רק על-ידי תנועות שחיה פרטיות, באמצעות תימרון זעיר ותגודות קטנות בחלל ריק ועזוב של מים פתוכים וניגרים במפלים וזרמים, כאשר הוא מגסה לשחות ולהתרומם בא- לכסון כלפי מעלה בחלל שקוף ומלא חומר, שהוא ספק אוויר וספק מים. הבועות הקטנות שהפיח בפיו, שעה שחלפו על ידו הדגים או העופות הגדולים, בעת שהתרומם כלפי מעלה, לאחר ששקע קודם במצולה, היו רק ניסיונות לבדוק באיזה חומר הוא מצוי, מחווי רצון טוב כלפי הסובסטאנציה ה- רוחשת.

האם עידוגו מנע ממנו את היכולת האמיתית להמריא? האם מערכת המיגבלות, שכפתה עליו שתים-עשרה פעולות ליום לשם עיצוב דמותו החיצונית, מנעה ממנו את אי-התלות האמיתית? תלות זו גם היא היתה בגדר העלבון, שהתפתח לאיטו כמושג העיקרי בשיטה האהובה. הוא היה כלוא בגלל עידוגו בסביבה אחת, על כל פנים בסביבה מוגדרת, כפי שהעידה, למשל, האקולוגיה של הציפורים. התגברות איטית ובטוהה על הגבולות, ששמה לו האקולוגיה, עד גיל הארב- עים, היתה משימתו העיקרית חוץ מכתובה או חוץ מצבירת נקודות-יתרון מישניות. הוא גלחם, לפיכך, בשתי חזיתות תוך ריחוף ברצף חלומי ונזילת ימיו בשעון החול. "הרי זמנו נזל ממנו כמים או כאבקת זהב מחמת עור תפוחה ונקובה". מעניין איך הוואריאציות החשובות ביותר לא היו זקוקות לסיגנון. אבל לא תמיד: ויעיד המעשה באיש החרב. בינתיים כמה מגוחך היה להתבייש בהרגשת שיחרור, שעה שדיבר על דברים, הברורים לו לגמרי. האם פרטיות זו לא היתה ערובה אמיתית להבנת החומר? האם המאמץ לא הוחשב לפעמים יותר מדי כהוכחה סובייקטיבית למשהו במובנה החיצוני, בלי קשר לחשיבות המעשית? קובע יותר היה רק הפחד לא להספיק לרשום את הוואריאציות בשעה שנתארגנו. פחד זה החזיק אותו ער ומתוח לקראת שעת המבחן. רק דבר קטן הבדיל בין האקדוחן הטוב באמת ובין הטוב והבינוני, ואולי רק בין האקדוחן הטוב והאקדוחן הרע: היכולת לחגור את נשקו ולרדת לרחוב ברגע הדרוש על אף ההתפוררות הפנימית, השיכרות והשחפת. ברגע הדרוש ניצב חגור בנשקו ברחוב שטוף שמש על אף המפולת הפנימית. איני מדבר על קליעתו המהירה ביותר: יש דברים שאני מניחם כמובנים מאליהם באגדה המודרנית שלנו ● (1963)

תל-אביב, רח' נחמני 49, טל' 612003

ספרי שלום עליכם בתרגומו של אריה אהרוני:

● מנחם מנדל בוורשה ● שלוש אלמנות ● סיפורי אלף לילה ולילה.

★

ויליאם שקספיר: טרואילוס וקריסידה, תרגום: אריה אהרוני.

★

מרדכי אבישי: קולות ושיח — יוצרים יהודים בספרות העולם.